

REDACTIA
și ADMINISTRATIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMNECA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266

Nr. 3745/1913.

Aviz!

În urma concediului acordat din motive sanitare d-lui profesor preparandial Dr. Petru Pipos pe durata anului școlar 1913/14, având să ne îngrijim de prevederea provizorie cât mai bună a *catedrei de științele pedagogice*, — prin aceasta invităm pe candidații de profesori doritori de a ocupa acest loc, să se anunțe la subsemnatul Consistor, până cel mult la *1/14 august a. c.*

Beneficiul ce se asigură este: salar de 2200 cor. și rețut de cortel în suma de 600 cor.

La scrisoarea de anunțare sunt a se alătura următoarele documente:

1. Estras de botez;
2. Certificatele despre gradul de calificare îndreptățitoare a prevedea atinsa catedră;
3. Certificat despre eventualul serviciu prestat pe terenul învățământului.

Arad, din ședința consistorială dela 20 iunie v. 1913.

Consistorul român
ort. din Arad.

Nr. 3801/1913.

Aviz stipendiștilor diecezani.

Stipendiștii diecezani sunt provocați, ca până la *18/31 iulie a. c.* să trimită la Consistorul subsemnat:

1. *Testimoniul* (certificatul) despre rezultatul în studiu, în *copie autenticată* la oficiu de translație sau cel puțin la oficiul protopresbiteral concernent;

2. *Certificat* — în *original* — dela respectiva antistie comunală, vidimat de oficiul parohial concernent, despre *starea materială de acum* a lor (a stipendiștilor) și a părinților lor.

În scrisoarea, cu care se va trimite aceste acte, trebuie să se arate, că respectivul stipendist unde și la ce fel de institut are de gând să-și continue studiul.

Arad, din ședința consistorială dela 20 iunie v. 1913.

Consistorul român
ort. din Arad.

Nr. 3434/1913.

Anunț școlar.

Școala diecezană de fete din Arad.

— Cu internat și drept de publicitate —

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că înscrierile la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1913/14 se vor face în zilele de 19—23 august (1—5 septembrie) a. c., — în localitatea școlii (Strada Teleky).

Taxa pentru internat, pe întreg anul școlar este de 500 cor. și didactru 50 cor.

Taxa de întreținere este a se plăti *anticipativ* în 4 rate de câte 125 cor. și anume: la 1 sept., 1 nov., 1 febr. și 1 april al anului școlar, la *Administrația casei Consistorului, în persoană sau cu poșta.*

Rata primei a taxei de internat este a se plăti înainte de înscriere.

Pentru această taxă elevele vor primi:

1. *Instrucțiunea recerută pentru clasele I—IV civile*, educațiune religioasă-morală, deprindere în conversația română, maghiară și germană, apoi instrucție în *economia de casă*, deprindere în *pregătirea bucatelor croit și cusut.*

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: *dejun* (cafea cu lapte), *prânz* (2 plesse, iar duminica și în sărbători 3—4 plesse), *ugină* (cafea cu lapte) și *cină* (două plesse).

4. Spălat luminat, încălzit și tot la două săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi *10 cor. pentru medicină* (pe întregul an), pentru care taxă elevele interne vor primi în caz de lipsă îngrijire medicală și medicamente.

Pentru *instrucția de pian* se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti odată pentru totdeauna la *prima înscriere* 6 cor. ca *taxă de înscriere.*

Înainte de înscriere, fiecare elevă, care vrea să fie internă, va avea să dovedească *plătirea ratei din taxa de întreținere.*

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească: pentru *biblioteca școlară* 2 cor.; pentru *anuar* 2 cor.

Taxele de înscriere, medicină, anuar și pentru bibliotecă se vor plăti la direcțiunea școlii deodată cu înscrierea. Tot la direcțiunea școlii va trebui plătită lunar și *anticipativ taxa de pian.*

Elevele externe vor plăti *didactru* 80 cor. la an, care asemenea se va solvi *anticipativ*, în 4 rate egale de câte 20 cor. și anume: *rata I la înscrierea din*

septembrie, rata a II la 1 nov., rata III la 1 febr. și rata a IV la 1 april al anului școlar, deasemenea la *direcțiunea școlii*.

Elevele *interne*, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă ori mai scurtă, — vor avea să plătească *întreagă* taxa de întreținere, dar *numai* în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen public ori privat.

Elevele, cari ar intra mai târziu în internat vor avea să plătească *întreagă* taxa *care cade pe cvartalul* în care vor fi primite în internat.

In clasa I civilă se primesc eleve cari dovedesc, că au absolvat cu succes cel puțin 4 clase elementare ori, în lipsă de certificat școlar, vor presta examenul de primire.

In celelalte clase se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clase premergătoare la școală de categoria școlii civile.

Absolventele clasei a VI-a elementare se primesc, pe baza unui examen de primire, în clasa corespunzătoare etății lor și rezultatului dovedit la examenul de primire. Supunerea la examenul de primire e împreună cu o taxă de 20 cor.

Elevele, cari se înmatriculează pentru primată la școală, au să producă: *extras de botez* (din *matri-cula bisericească*), *atestat școlar* din clasa precedentă și *certificat de revaccinare*; — celelalte eleve au să prezinte numai atestatul școlar.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1 saltea (mădrat), un covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 paplomă cu 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi pe ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștegere, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacămuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru dinți), 1 lavor (lighian), 4 cârpe pentru șters lavorul; perie de cap, de dinți și de haine; peaptăn și foarfeci, haină de port și 4 șurțe negre, 1 palton (haină de iarnă), o pelerină vânătă, 2 părechi de ghete și 1 ploier.

Afară de aceste, fiecare elevă internă ori externă, îndată dela începerea anului școlar are să se provadă cu recerutele *manuale și revizite de învățământ*, și cu revizitele de scris, de lucru de mână (și de muzică cine voiește).

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune, *la mâna directoarei internatului* o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinții sau îngrijitorii lor.

În privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua la vremea sa dispozițiuni din partea directoarei internatului, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare în 24 august (6 septembrie), și dela acest termin elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan.

Arad, din șed. cons. dela 20 iunie (3 iulie) 1913.

*Consistorul rrm. ort.
din Arad.*

Nr. 3749/1913.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile pentru deplinirea alor 12 locuri de beneficiu în alumneul preparandial diecezan din Arad, dintre cari locuri: 4 cu beneficiu de câte 300 cor., iar 8 locuri cu beneficiu de câte 150 cor.

Acordarea de beneficiu se va face, votându-se respectiva suma spre scopul, de a acoperi — în parte sau de tot — taxa alumneală.

La acest beneficiu pot reflecta toți acei tineri români gr. orientali născuți pe teritoriul diecezei Aradului, cari au terminat cu succes *cel puțin* 4 clase gimnaziale, civile sau reale și sunt săraci.

Rugărilor spre acest scop, cari vor trebui trimise *direct Consistorului de aici*, au să fie ajustate cu următoarele documente:

1. *Extras de botez*;
2. *Testimoniu* despre studiul prestat;
3. *Certificat oficios*, dela antistia comunală

și vidimat de oficiul parohial concernent, despre starea materială a *recurentului* și a *părinților* lui. Certificatul să fie compus în termeni concreți, cuprinzând precizarea de aproape a stării materiale. Certificatele neprecizate nu se vor lua în socotință.

Actele de sub Nr. 1 și 2 pot să fie și *numai copii*, dar *autenticate* la oficiul protopopesc, iar *certificatul despre starea materială are să fie original*.

Elevii preparandiali, cari au deja beneficiu în alumneul diecezan au să trimită aici, în acelaș termin, *copie* depe testimoniul de curs, iar *iar în original certificatul* despre starea materială, conform indicațiilor din punc 3 de mai sus.

Arad, din ședința consistorială dela 20 iunie v. 1913.

*Consistorul român
ort. din Arad.*

Vorbirea de deschidere,

rostită la sinodul protopopesc electoral din Oradea-mare, de Gh. Tulbure.

Onorat Sinod protopopesc!

În urma mandatului primit dela autoritatea noastră bisericească superioară, mă aflu în fața d-voastră în calitate de comisar consistorial, încredințat cu conducerea actului alegerii de protopop al Orăzii. În momentul acesta, când am înaintea mea pe reprezentanții clerului și ai poporului din cel mai estins protopopiat ortodox al Bihorului românesc, o emoție adâncă îmi cuprinde sufletul, când stau să-mi dau seama de

importanța actului, ce avem să-l săvârșim. Și dacă aceeaș îngrijorare serioasă îmi pare, că se zugrăvește și pe fețele d-voastră, eu găsesc, că pentru clipa de față starea noastră sufletească este justificată. Incontestabil, că *protopresbiterul* — ori din ce punct de vedere l'am apreciat — în organismul bisericii noastre constituționale reprezintă o demnitate frumoasă și o misiune importantă.

Din punct de vedere *istoric* instituțiunea protopresbiterilor este de obârșie foarte veche și desvoltarea, care a luat-o în cursul vremii prezintă un deosebit interes. Deja în veacul al IV-lea d. Chr., când înmulțirea creștinilor în toate părțile lumii începuse să îngreuneze păstoria sufletească, episcopii s'au văzut constrânși să-și numiască câțiva oameni de încredere, cari să-i înlocuiască în supraveghierea preoților și'n duhovniceasca păstorie a credincioșilor. Aceste organe de încredere în biserică răsăritului au primit numirea de *choroepiscop* sau pe românește *episcopi dela țară*. Numirea aceasta frumoasă li-s'a dat cu specială considerație la chemarea lor, care culmina în a reprezenta pe episcopul din centru (cetate) și a-i fi mâna dreaptă la ocârmuirea sufletelor. În calitatea de *choroepiscopi*, supranumiți și *vizitatori*, se instituiau de obicei preoții de mir cu aptitudini alese și mai destoinici în slujba păstoririi, cari se bucurau de încrederea episcopului și cari au primit mai târziu numirea de *protoierei*. Mai în urmă s'au numit peste tot *protopresbiteri*, iar în graiul comun al poporului nostru *protopopi*, — numire care se păstrează și astăzi. Misiunea specială a protopresbiterilor a fost dela început în armonie cu spiritul învățaturii evanghelice și cu practica apostolică. Sfera drepturilor și a datorințelor lor din punct de vedere *canonic* s'a regulat mai de aproape în Sinoadele provinciale din Antiochia și Neocaezarea. În înțelesul acestora ei au fost investiți cu drepturi restrânse și așezați în raport de atârnare față cu episcopul cetății, care după dreptul divin singur este înzestrat cu absoluta putere a cârmuirii duhovnicești.

Din capul locului protopresbiterii ni-se prezintă deci ca locțiitorii episcopului lor. Tocmai în faptul acesta zace *nota fundamentală și caracteristică* a acestei demnități în ordinea ierarhică.

Atât geneza istorică cât și rațiunea canonică din care a răsărit și s'a desvoltat această instituțiune ecleziastică, ne îndrumă să relevăm, că protopresbiterul n'a fost și nu este decât reprezentantul și *exponentul autorității sale superioare* în mijlocul clerului și al poporului credincios. În consecință principiul, — adeseori accentuat și astăzi, — că nu poate fi protopop cel ce n'are consentimentul și încrederea superiorității sale,

are o justificare istorică și canonică. Principiul acesta a prezidat și la alcătuirea normelor de procedură pentru alegerea și numirea protopopilor, practicate în sânul bisericii noastre, cari — fără să facă iluzoric principiul constituțional — au căutat să-l aducă în consonanță cu tradițiunea istorică și cu criteriile de drept canonic.

**

Pe cât de însemnată a fost misiunea protopresbiterilor în viața bisericii universale, pe atât de hotărâtoare a fost menirea ce le-a rezervat-o soarta în istoria bisericii noastre, a Românilor ortodocși din Ardeal și Țara ungurească.

În curgerea veacurilor trecute, când organizațiunea bisericii noastre se găsea într'un stadiu primitiv și când scaunele vlădicești erau atârnatore de voința și interesele stăpânilor lumesci, se poate spune, că aproape numai protopopii au fost ostașii apărători de lege străbună și conducătorii vieții sufletești a neamului. Dacă vom cerceta epoca de tristă pomenire, care a urmat după nenorocitul tratat politic-bisericesc, încheiat între Mitropolitul Atanasie al Ardealului și între scaunul papii dela Roma, la anul 1698 — dacă ne vom reaminti zbuciumările anilor dela 1700—1786, când biserica noastră rămasă fără cârmaci era asemenea unei corăbii lăsate în largul mării pe mâna piraiților, va trebui să recunoaștem, că și atunci în clipele de răstriașe, numai cei câțiva protopopi, cari nu s'au lăsat ademeniți de *sirenele iezuitice*, numai ei au mântuit corabia din valurile prozelitismului, gata în tot momentul s'o înghită.

Despre acei protopopi putem spune, cu vorba poetului, că au fost

Statornici în cinstea de lege și neam

Și'n focul credinții statornici...

pentru că ei în adevăr *au avut o credință*, au luptat pentru apărarea ei și când s'au coborât în morminte au lăsat-o neprihănită în grija urmașilor. Iar prin atitudinea lor de adevărați preoți și apostoli ai legii românești, ei au desemnat pentru toate vremile *linia de conduită* a tagmei lor în viața noastră bisericească și națională.

**

Eră, prin urmare, firesc, ca genialul organizator al bisericii noastre, care a fost mitropolitul Șaguna, în cadrele constituției sale să păstreze pe seama protopopilor întreagă sfera de activitate, ce li-se revenea după rostul istoric și canonic al chemării lor. Deodată cu inaugurarea erei constituționale protopopii primesc un rol de conducere și chiar de inițiativă pe terenul administrației bisericești. (v. Șaguna, dept. can. pag. 137—140). În chip figurat putem zice, că protopopii sunt stâlpii, pe cari se razimă întreagă

clădirea sistemului nostru de administrație și disciplină bisericească. Reținem constatarea aceasta, pentru că tocmai ea presupune un adânc simț de responsabilitate și impune protopopilor o *concepție superioară* despre atribuția lor oficială.

Înțelegem o mai largă și mai avântată interpretare a rostului de protopop *în cadrele vieții bisericești administrative*. Pentru ca cineva să fie un conștient organ de administrație trebuie necondiționat să fie pătruns de rostul superior al misiunii sale și de toate problemele și necesitățile, cari stau în legătură cu progresul moral și material al maselor subordonate. Nu poate fi de folos la administrație, cel ce nu are dragoste de oameni și interes față de chestiunile și afacerile publice. Iar mai presus de toate se cere o adâncă convingere și o nestrămutată credință într'un *ideal*, singurul izvor de întărire în munca cea grea și statornică, ce trebuie cheltuită în slujba binelui de obște. Iată atribuțiile de căpetenie, a căror întrupare ideală trebuie să fie și protopopul de astăzi, dacă este să-și împlinească cu vrednicie rolul desemnat lui de Șaguna: de a fi un *element viu și un factor de viață dădător în organismul bisericii*.

S'a remarcat însă — și cu multă dreptate — fenomenul ciudat, că dela înactivarea vieții constituționale în sânul bisericii noastre se pare că toate energiile factorilor dela conducere s'au cheltuit exclusiv în serviciul perfecționării și amplificării formalităților administrative. Complicația aparatului administrativ s'a n'ntâmplat — după cum era și firesc — în paguba însăși a menirii sublime de a înălța și a purifica sufletele, pe care i-a designat-o bisericii dumnezeescul ei întemeietor. De dragul formelor s'a neglijat aproape cu desăvârșire fondul vieții religioase, sămburele adevărului, care constituie tăria nebiruită a bisericii lui Christos. Urmarea firească a acestei dezvoltări unilaterale a fost, că organele bisericești, chemate să propoveduiască lumina și căldura evangheliei, pe nesimțite s'au văzut apucate în vârtejul aparatului administrativ al bisericii oficiale, care tot mai puțină vreme le îngăduie pentru îndatoririle legate de apostolatul misiunii lor. În chipul acesta, abătuți dela ogașa adevărată a chemării lor și din zi în zi tot mai copleșiți sub greutatea monstrului administrativ, slujitorii bisericii au început a se funcționariza.

Acest proces de *birocratizare* s'a petrecut mai ales cu protopopii, ca unii cari erau mai angajați în serviciul mecanismului oficial.

Pe urma acestui proces interpretarea genuină a chemării protopopești a suferit o modificare radicală și'n locul ei pare a se fi înstăpânit concepția greșită, că protopopul nu este decât un simplu organ intermediator, cu vulgara me-

nire de a multiplica și a transmite clerului inferior rânduielile curente ale cărmuirii bisericești. Porniți odată pe acest povârniș am ajuns chiar la concepția detestabilă, după care unii consideră oficiul protopopesec de o simplă agentură poștală a Consistorului eparhial, iar alții se amăgesc cu iluzia ridicolă, că barometrul hărniciei de protopop îl constituie numărul actelor trecute la registru.

Enormă greșală!

Chemarea protopopului nu poate fi înjosită la rolul unei simple rotițe, aplicate într'un mecanism orb și având de împlinit o acțiune tehnică, inconștientă. Dar protopopul nu poate fi considerat nici ca funcționar de birou, care toată vremea și truda sufletească are să și-o mistuie în societatea unor șablonare acte oficioase.

Misiunea protopopului este mai presus de toate un *apostolat*. Privită în lumina evoluției sale istorice și canonice, chemarea acestor urmași ai vechilor choroepiscopi trebuie să culmineze în a supraveghea cu ochii neadormit și a îndruma cu înțelepciune dreaptă lucrarea duhovnicească a celorlalți muncitori în agrul lui Christos. Asemenea arterelor, cari primesc sângele dela inimă și'l răspândesc în toate țesăturile trupului, protopopii au menirea să primească lumina cunoștinții adevărului evangelic și să-i împrăștie razele binefăcătoare asupra sufletelor încredințate pazei lor. În scopul acesta protopopul conștient de menirea lui superioară va petrece cât mai puțin timp la masa de scris și cât mai des va ieși în mijlocul clerului și al poporului îmbărbătându-l, mângâindu-l, povățuindu-l și muștrându-l »cu vreme și fără vreme« după cuvântul de povață al apostolului. Având o minte luminată și o inimă caldă — singurele calități, cari impun respect și dragoste — va deșteptă în preoți îndemnuri de apostolie și duhul bunei păstoriri, iar în sânul credincioșilor va arunca neîncetat sămânța virtuților creștinești și românești.

Vorbele și faptele lui să nu isvorască însă din setea de stăpânire, din dorul trufaș de porunceală sau din deșarta ambițiune a propriei ilustrări, ci din categoricul imperativ al conștiinței de datorință. Isvorul faptelor sale să fie trebuința sufletească de a produce și a lăsa ceva pentru folosul obștesc. Cel ce nu are o stea conducătoare, cel ce nu și-a închinat viața unui ideal, va putea eventual să salveze toate aparențele hărniciei, va săvârși însă o simplă muncă de mântuială, care va rămâne pentru totdeauna infructuoasă. Iar pe urmele protopopului conștient și luminat vor răsări pretutindeni roadele binecuvântate ale progresului.

*
**

Am convingerea, că — stăpâniți fiind de aceleași preocupări sufletești — în acest moment

d-voastră nu puteți avea dorința mai caldă și nădejde mai legitimă, decât ca aceste calități morale și intelectuale să împodobească, cel puțin în parte și pe acela, pentru alegerea căruia am cerut să se pogoare asupra noastră darul Duhului sfânt.

În adevăr. Dându-ne seama de răspunderea morală împreună cu actul ce veți săvârși, este întemeiată pretenția d-voastră, ca fiitorul protopop al Orăzii să fie un bărbat distins și înzestrat cu toate aptitudinile reclamate de importanța lui misiune pe terenul vieții noastre bisericesti și naționale. La aceasta vă îndreptățește atât prestigiul special al acestui scaun de cinste cât și tradițiunea istorică legată de protopopiatul Orăzii.

În scaunul de protopop al Orăzii — care până la anul 1695 a fost reședința episcopului Românilor ortodocși din părțile Bihorului — au șezut în cursul vremii trecute fețe bisericesti, cari i-au împrumutat o frumoasă aureolă de strălucire. Astfel a fost vestitul protopop Maxim *Manuilovici*, ajuns mai târziu episcop al Vârșetului, care pentru noi are meritul netrecător de a fi sfătuit și protejat pe tânărul iurist Anastasie Șaguna — mai târziu mitropolitul Andreiu — să îmbrățișeze cariera preotească. Vrednice de pomenire sunt apoi numele evlavioșilor protopopi de pe vremuri *Arșici*, *Boțco* și *Simion Bica*, acesta din urmă bun consilier al mecenatului Nicolae Zsiga, generosul protector al tinerimii române.

Se știe mai departe, că protopopul Orăzii, până la introducerea erei constituționale, eră și »președintele« Consistorului nostru eparhial orădan, o împrejurare care fără îndoială a potențat vaza și demnitatea protopopului, chiar și atunci când calitățile sale personale nu erau în stare să înalțe prestigiul și autoritatea Consistorului, în fruntea căruia ședeă.

Iar în timpul de față, este incontestabil, că protopopul ortodox din orașul nostru — unde avem reședința vicarului și a Consistorului, un episcop și ordinariat român greco-catolic și mai multe așezăminte bisericesti, sociale și culturale — este indicat prin însași pozițiunea sa să fie un factor de seamă pe toate terenele vieții publice. Cu deosebire din punct de vedere național protopopii nostri din Bihor au rolul sentinelei dela graniță, chemată să veghizeze cu ochi pururea treaz ca dușmanul să nu ne calce *moșia sufletească*.

Unui serios examen de conștiință va trebui prin urmare să se supună cel ce va urcă treapta aceasta, dacă este să devină un protopop *așa precum îl cer vremile și nevoile noastre*.

Iată, onorat sinod, motivele pentru cari spuneam la început, că îngrijorarea noastră este

deplin justificată. Astăzi ochii tractului și chiar ai diecezei întregi sunt îndreptați asupra d-voastră. Felul, în care veți ține să vă achitați de mandatul, ce ați primit, rămâne la aprecierea conștiinței d-voastră; iar felul în care veți rezolvi problema, ce vă așteaptă, rămâne în judecata viitorului.

Din parte-mi pot să constat cu multă bucurie, că stau în fruntea unui sinod protopopesc alcătuit din o seamă de bărbați de cultură superioară, alături de preoți distinși și de alți fii devotați ai bisericii noastre. Faptul acesta prezintă o garanță că cei chemați sunt pătrunși de marea responsabilitate morală împreună cu dreptul, pe care și-l validează. De altă parte îmi dă dreptul să presupun, că însuși actul alegerii se va desfășura în ordinea și cu demnitatea reclamată de importanța și solemnitatea momentului.

Cuprins de nădejdea aceasta, rog și de aici pe Mângăitorul Duh al adevărului să se sălășluiească în cugetele d-voastră și salutându-vă cu toată dragostea cea întru Christos — declar sinodul protopopesc electoral deschis.

Oradea-mare la 13/26 iunie 1913.

Cvinevenalele preoților.

Discursul I. P. S. Sale mitropolitul gr.-cat Dr. Victor Mihaly de Apșa dela Blaj, rostit în ședința dela 25 iunie n. a camerei magnaților.

*Excelența Voastră dle președinte,
Ilustri magnați!*

Proiectul de față intenționează prin acordarea de cvinevenale să rezolve chestia urcării minimalului de de dotație preotească asigurată pe seama bisericilor recunoscute. Încă de pe la începutul veacului trecut, pe la anul 1803 supremul guvern regesc din Ardeal a conseris prin comisii mixte trimise la fața locului venitele preoților din dieceza greco-catolică de Făgăraș.

Nu voiesc să abuzez de răbdarea Dv. ilustri magnați amintind, că acele comisii mixte au primit instrucții, ca să se năzuiească într'acolo, ca parohiile conștătoare dintr'un număr mai mic de credincioși, dar cari până aci s'au dezvoltat independent, să se grupeze, după putință, sub conducerea unui singur preot; această grupare însă să nu se facă atunci, când două parohii contemplate spre grupare sunt situate la o depărtare una de alta de cel puțin trei sferturi de ceas; când comunicația directă dintre cele două parohii este împiedecată de munți înalți; când ruri sau pâraie de munte, cari amenință des cu exundarea opresc comunicația credincioșilor cu preotul; tot astfel când credincioșii unei comune bisericesti greco-catolice ar ajunge la preotul sau la biserica celeilalte comune numai trecând printr'o comună, ai cărei credincioși nu sunt de confesiunea greco-catolică.

Chiar dacă n'am lua în considerare realitățile topografice ale ținuturilor ardeleni, chiar dacă nici n'am căută motivele agrare și urbariale ale formării unui număr atât de mare de comune mărunte, precum și trecutul dismembrat al acelor comune, cari di-

feră atât de mult una de alta, atât din punct de vedere etnografic și limbistic cât și din punct de vedere social, importanța acelei instrucții umane nu-l va surprinde pe nici unul care a studiat serios certurile confesionale din Ardeal. (*Așa e!*)

Comisiile mixte au precedat în senzul acelei instrucțiuni, au scris venitele preoțești și unde s'a dovedit, că e posibil, au grupat comunele bisericesti constatatoare dintr'un număr mai mic de credincioși sub păstoriarea unui singur preot.

Cu toate acestea au fost în dieceza de Făgăraș 1500 astfel de parohii, pe cari au crezut de bine să le lase să se desvolte independent.

Deși în urma acestui suprinzător rezultat regularea chestiunii parohiilor gr.-cat. din această dieceză a fost întârziată cu un secol, ne-a succes totuș, ca să obținem grațioasa dispoziție prea înaltă regească, în baza căreia pe domeniile erariale regești congrua stabilită pentru preoți în suma de 200 floreni, iar pentru capelani în suma de 150 floreni, li-s'a asemnat acestora de către respectivul domeniu erarial. Acestei dispoziții favorabile li poate atribui arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș organizarea acelor 20, zi douăzeci de pe teritoriile domeniilor erariale, cari parohii fiind puse sub ocrotirea dreptului de proctetorat și azi se bucură de relații mai favorabile.

Dacă comunele bisericesti gr.-catolice din Ardeal au beneficiat și ele pe baza art. de lege XIII din 1909 de congruă, aceasta este a se atribui situației de drept ce-a rezultat din aplicarea §-ului 14 al art. de lege XLIII din 1868. Înțeleg aci legea despre înființarea uniunii Ardealului. Dar minimul congruei stabilit pentru preoți în suma de 1600 cor., respective 800 cor., iar pe seama capelanilor în suma de 1000 cor., respective 800 cor. anual, în urma urcării rapide a prețurilor acest minim acum nu mai e acceptabil și iată, în cursul desbaterei proiectului în discuțiune ni să dă prilej să cunoaștem amănuntele soluțiunii contemplate de către guvernul regal în scopul satisfacerii pretențiunilor jaste existente.

È incontestabil, că e îmbucurător faptul că pe lângă competența de 1600 cor. congruă anuală dispozițiile legii mai asigură preotului sub titlul de cvincevenal o ameliorare de salar de 1400 cor. anual. Declar că sunt recunoscător înaltului guvern regal pentru bunăvoința lui de a ajuta fără întârziere prin cvincevenale soarta acelor 180 preoți din 671 preoți ai mitropoliei de Alba-Iulia și Făgăraș, în ciuda condițiunilor rigide ale acestui proiect de lege.

Regret, că în baza dispozițiilor §-ului 5 numai 43 preoți vor fi satisfăcuți permanent, întru cât numai 43 preoți pot să conteze la beneficierea celor cinci cvincevenale, 13 parohii vor beneficia numai de 4 cvincevenale, 20 parohii numai de 2 cvincevenale, iar în 84 parohii dispozițiile menționatului paragraf va împărtași parohiile numai de un singur cvincevenal, deoarece triplul venitelor locale stabilite prin fasionare nu face mai mult decât suma a 1—2—3 sau 4 cvincevenale cu suma întregirei de congruă la olaltă.

Aceasta parte slabă a proiectului face însă suportabilă soarta acelor 180 preoți, deoarece deși nu toți acești vor putea să spereze o absolută urcare de competență, totuși guvernul însuș îi împărtașește de ajutoare parțiale.

Dar ce să mai spun despre acea dispoziție într'adevăr jignitoare a acestui proiect de lege, care tot în baza §-ului 5 în 494 parohii ale mitropoliei exclude pe beneficient dela posibilitatea de a i-se putea urcă

în formă de cvincevenal permanent minimul de venite stabilit în lege? În motivarea acestui proiect de lege Ex. S. d. ministru la §-ul 10 a binevoit să recunoască, că de multe ori pot să ceară sprijinirea continuă a unor parohii, cari parohii conform motivelor permanente amintite ca pretexte în §§-ii 2 și 5 ai actualului proiect de lege în baza proiectului sau nu vor fi deloc sprijinite, sau vor fi sprijinite sub măsura normală stabilită.

Fie-mi permis să întreb, că, pentru ce acest proiect intenționează să excludă de sub scutul legii venitele preoților — la noi peste $\frac{2}{3}$ părți a preoțimeii — atunci, când în privința minimului stabilit în art. de lege XIII din 1909 și acești preoți stau sub scutul legii? Instrucțiunea guvernului ardelean menționată la început în mod incontestabil stabilește că între împrejurările date și înființarea parohiilor cu mai puține suflete este a se considera ca interes public. Această considerație a avut darul să indemne camera deputaților să preterze §-ul 9 al proiectului. Dar în motivarea proiectului la §-ul 9, să fie preterat și §-ul 5. Iar, aceasta mai ales pentru motivul că, dacă existența parohiilor cu mai puține suflete încă este a se considera de interes public, cu atât mai mult este a se considera de interes sprijinirea legală a beneficientului și în cazul când actualele venite locale nu ating tocmai măsura, pe care o pretinde §-ul 5. Această deducție logică a mea o instruez prin faptul că, conform raportului comisiei instrucției publice președintele acelei comisi, Ex. Sa Mih. Zsilinszky, cu privire la ajutorul general al bisericilor protestante a binevoit să facă observarea, că au putut să dea cvincevenalele tuturor preoților bisericeii protestante, fără considerare la venitele lor. Quod uni justum, alteri aequum.

Îndrăznesc să atrag atențiunea camerei magnaților și asupra faptului, că deoarece art. de lege XIII din 1909 a asemnat pe seama preoțimeii catolice întregirea congruei până la suma de 1600 cor., respective până la 1800 cor., aceasta a făcut-o din trei surse de venite, și anume, una e fondul religionar, a doua e fondul de 700.000 cor. înființat din impunerea de impozit asupra ilustrului corp al episcopilor, iar a treia e visteria țării, care și ea a contribuit cu aproape atâta sumă la aceasta. Cum a puiut această împrejurare să-l indemne pe înaltul guvern că la proiectarea cvincevenalelor, respective la stabilirea lor prin lege să nu recurgă tot la aceleași trei surse de venite; ci proiectarea cvincevenalelor s'a angajat s'o facă numai în sarcina visteriei țării? Prin faptul acesta, firește, guvernul a fost nevoit să excludă un considerabil număr de preoți dela beneficierea cvincevenalelor. Și i-a exclus, adecă, cu acest § 5; deoarece nu a putut să grupeze preoții în senzul §-ului 9, a menținut în proiect §-ul 5, în baza căruia respectivul preot poate conta la o competență de întregire numai până la triplul venitelor lui locale.

Dacă triplul venitelor lui locale nu e mai mare decât 1600 cor., în cazul acesta el nu capătă nimic. Astfel în dieceza de Alba-Iulia și Făgăraș 494 preoții nu vor primi nimic, dintre cari — permiteți-mi să amintesc aceasta — 180 de preoți sunt cu ecalificație deplină, au luat bacalaureatul și timp de 4 ani au ascultat cursul teologic.

Nu se va putea întâmplă oare că excludând pe preoții cu ecalificație deplină dela posibilitatea ameliorării venitelor lor, după ce acum universitatea din Budapesta urcă la 5 ani, anii de ecalificație pentru facultatea teologică, zic, nu se va putea întâmplă oare să

avem preoți cu calificare completă, cu mai puțin completă și în sfârșit cu o calificare mai puțină. Iar, în cazul acesta un viitor guvern sau o viitoare legislație va aduce hotărâre că numai preoții cu o calificare completă, cari au terminat universitatea din Budapesta, vor fi împărțiiți de urcare de salariu.

Mai îndrăznesc să amintesc un lucru, iluștri magnați. (*S'auzim!*). Proiectul de lege al guvernului atinge și chestia fundațiilor, întrucât fundațiile private făcute în interesul ameliorării venitelor preoților guvernului numai în acel caz le declară de acceptabile, dacă și guvernul și-a dat prealabil învoirea în senzul, că aceea ameliorare să fie calculată la congruă. Până acum — recunoșc — au fost aprobate câteva fundațiuni private, că, adică, preotul sub titlul unor servicii — stole și alte funcțiuni bisericesti — să primească anual o anumită sumă, dar aceasta să fie socotită la congruă. Faptul acesta în tot cazul are o influență defavorabilă asupra zelului fundațiilor private înființate în scopul ameliorării venitelor preoțești, iar scopul pe care înaltul guvern a dorit să-l obțină prin cvinevenal, — și anume, desvoltarea zelului credincioșilor de a ameliora ei venitele preoțești în respectiva comună bisericască la ceea ce noi li și îndemnăm, — prin aceasta va scade deoarece ori cine vrea să facă vre-o fundație privată, vrea ca să și dispună asupra fundației sale.

Dar mai este aici și un alt punct de vedere, iluștri magnați, și anume: de vreme ce pe baza acestei legi în arhidieceza dela Alba-Iulia și Făgăraș numai 180 preoți primesc cvinevenale, iar 495 preoți nu sunt împărțiiți de nici un cvinevenal — dintre aceștia 189 dispun de o calificare superioară, 305 de o calificare inferioară — apoi foarte ușor se poate întâmpla, că nu vor mai găsi tineri absolvenți de gimnaziu, cari să se dedice carierei preoțești. Și aceasta pentru motivul că aproape a treia parte din parohiile excluse dela dreptul de cvinevenal au de prezent preoți cu o calificare superioară și dacă aceștia se vor convinge, că, zău, pe ei nimeni nu-i ține demni a li-se regula salariul, atunci nici tinerimea nu va simți atragere pentru cariera de preot, fapt care ar produce tocmai rezultatul contrar dorinței noastre. În baza celor spuse îl rog pe înaltul guvern, să binevoiască a dispune, ca în legătură cu retragerea §-9 să fie retrasă și pretențiunea foarte sever formulată în § 5, pentruca acest proiect să fie numărât între legi, ca un atare, care dispune, ca fiecare preot, fie el cu o calificare superioară sau inferioară să primească cvinevenalele, ce-i compet amăsurat congrue sale. Și deoarece nu putem spera, că, iluștri magnați să retrimită acest proiect în camera deputaților — pentrucă numai acela e forul competent, numai acolo se poate retrimite și nu la guvern — binevoiască d. ministru de culte și instrucțiune publică să aște o formulă pentruca să se înfăture lacuma, din acest proiect de lege cu privire la ridicarea dotației preoțești și să cumpănim, cum s'ar putea ca, conform împrejurărilor locale cu constatarea și în conțelegere cu autoritățile episcopoești să fie împărțiiți și acești preoți nu numai de un ajutor, ci chiar de o urcare regulată de salarii. Doară printr'un supliment de proiect sau pe altă cale va găsi desigur înaltul guvern o formulă, un oarecare mijloc, cum le-au descris așa de convingător antevorbitorii mei episcopi români.

De astfel primește acest proiect în general ca bază pentru discuția de articole.

Discursul P. S. Sale Vasile Hossu, episcopul Gherlei, ținut în ședința comisiunii congruale.

P. S. Sa Vasile Hossu, episcopul Gherlei — a luat cuvântul în ședința comisiunii congruale din 18 iunie spre a combate proiectul de lege despre cvinevenale. P. S. Sa a apărat interesele preoțimeii ambelor biserici românești, după cum eră și de așteptat.

Dăm după raportul ziarului „Unirea” liniamentele generale ale discursului rostit de episcopul Hossu; împreună cu declarațiile ce a provocat acest discurs din partea ministrului de culte.

P. S. Sa episcopul Dr. V. Hossu, constată înainte de toate că proiectul face deosebire între preoți cu o calificare deplină și nedeplină (§. 2 și 3), exchizând pe acești din urmă a limine dela beneficiul cvinevenalelor. Iar fiindcă preoțimea cu o calificare nedeplină este numai în sânul bisericii românești, (mai ales în sânul bisericii greco-orientale), peste 1500 de preoți sunt despoiați în chip arbitrar de favorul cvinevenalelor. Cu totul altcum a fost și este tratamentul de care se bucură învățătorii! Fapt cu atât mai vrednic de relevat, cu cât foarte mulți dintre preoți, au fost învățători cu diplomă, deci posed o calificare dublă.

La caz că a fost nedreptate și până acuma, ca aceasta preoțime să aibă întregire congruală numai până la 800 cor. Dar ar fi trebuit, ca cel puțin în proporția sumei acesteia să fie împărțiișă și de cvinevenale. Dacă se enunță că această preoțime să un beneficiu de cvinevenale pe viitor, să zicem bunăoară începând cu 1 ianuarie 1914, s'ar mai înțelege lucrul oarecum. Dar ca acestei legi să i-se deie putere retroactivă, constituie o flagrantă nedreptate.

Dar sunt despoiați de beneficiul cvinevenalelor și preoți cu o calificare deplină. Paragraful 5 al proiectului de lege spune adică, că cvinevenalele, plus întregirea congruală, nu pot fi mai mari, decât triplul venitului congrual local, constatat pe baza fașionii preoțimeii, făcute în 1898. Deci jumătate și mai bine din parohiile române, provăzute de altcum cu preoți deplin o calificare, dar sărace în urma împrejurărilor istorice, între cari s'au născut jobagi etc.) — ar fi despoiate de binefacerea legii. În dieceza Gherlei bunăoară sunt la 211 parohii, în cari venitul local e mai puțin de 500 cor. lipsind pe acești preoți de cvinevenale. Înșă această, clasă a preoțimeii noastre are aceeași o calificare ca preoțimea ritului latin din patrie sau ca preoțimea altor confesiuni. Așa că pe dreptul a stărnit legea indignare în sufletele noastre, producând convingerea, că întreg proiectul e menit să despoaie numai clerul ambelor biserici românești de beneficiul cvinevenalelor.

Episcopul roagă așadar pe dl ministru să repareze aceasta nedreptate evidentă și dacă nu mai poate modifica legea înșă să aște cel puțin căile și mijloacele potrivite pentru îndreptarea răului. Aceasta îndreptare s'ar putea efectui pe două căi. Ministrul ar dispune înainte de toate în chip imperativ, ca să se revizuiască pe baza §-ului 6 din proiect, de câte ori i-se cere, venitele locale ale parohiilor și dacă s'ar constată îmbunătățire în singuraticile poziții ale venitelor locale, conform acesteia să se și asigneze cvinevenalele ce le-ar compete, sau folosindu-se de autorizația dată de § 10 al proiectului, să deie de fapt cvinevenalele și preoților cu o calificare nedeplină, nu în chip de ajutor, ci în chip stabil, cum e și firea cvinevenalelor.

Ministrul răspunde la aceasta vorbire energică, că legea înainte de toate nu e în contra preoților ro-

mâni (?!) Nu dă cvincvenale preoților nedeplin cvalificați pentru că guvernul vrea să ridice nivelul cultural al preoțimii. Aceste dispoziții respective s'au luat în proiect chiar și în vederea stării nefavorabile a bugetului. Promite, că dispozițiile legii se vor ameliora, cât ce vor permite stările financiare. De câte ori i-se va cere revizuirea și fixarea de nou a venitelor locale urcate, va dispune revizuirea numai decât, acordând parohiilor respective cvincvenale în senzul legii. Va assemna apoi ajutoare *permanente* și preoților cu cvalificație nedeplină, între marginile sumei ce-i va pune la dispoziție legislația țării. Adaugă apoi în general, că și până acuma aproape toți preoții cu cvalificație deplină, au primit cvincvenale fără considerație la venitul local și că menirea proiectului prezent față de acești preoți este ca și comunitățile să contribuie cu ceva sumă la susținerea preoțimei, neașteptând totul dela stat. Preoții nu sunt funcționari de stat.

După aceste observații ale ministrului comisia a adoptat nealterat proiectul.

Paragraful 9 al proiectului, care autoriză pe ministru să ceară suprimarea comunităților cu mai puțin de 300 suflete, a fost omis, nu de dragul nostru ci de dragul calvinilor și latinilor chiar.

Nr. 3217/1913.

Concurs.

Pentru deplinirea postului de director la școala civilă de fete gr. or. română din Arad se publică prin aceasta concurs cu termenul până în 13/26 Iulie a. c.

Dela recurenți se cere:

1. Să fie români de confesiunea greco-orientală.
2. Să aibă cvalificație profesorală pentru școlile civile ori pentru școlile medii.
3. Să fie căsătoriți.
4. Ceice au servit ca profesori și în alte locuri, să producă atestat despre acel serviciu.
5. Să producă atestat de sănătate dela un medic oficial.

Beneficiul acestui post este următorul:

1. Salar fundamental anual 2600 cor.
2. Bani de cortel anual 800 cor.
3. Aduș direcțional anual 400 cor.
4. Cvincvenale de câte 200 cor. (cinci).

Directorul ales pe lângă prevederea tuturor agendelor direcționale va fi îndatorat să propună cel puțin în 12 ore pe săptămână studiile de specialitatea dânsului.

Arad, din ședința consistorului gr. or. român ca senat școlar ținută în 14/27 Iunie 1913.

Ioan I. Papp, m. p.
Episcop.

Nr. 3660/1913.

Concurs.

Se publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a catedrei de matematică și fizică dela institutul pedagogic gr. or. român din Arad.

Beneficiul împreună cu aceasta catedră este următorul:

1. Salar fundamental de 2600 cor. în caz de aplicare definitivă, iar în caz de aplicare provizoră 2200 cor.

2. Cvincvenale (6) de câte 200 cor.

3. Bani de cortel, anual 800 cor., respective pe timpul aplicării provizore numai 600 cor.

4. Participarea la fondul de penziune conform dispozițiilor statutare.

Dela recurenți se cere să aibă cvalificația pentru profesorii dela preparandiile de stat, precum și cvalificația conform §-lui 122, punct 10 din Statutul organic.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr. or. român din Arad, în 30 de zile dela prima publicare a concursului.

Recursele sunt a se ajusta cu următoarele documente:

- a) Autobiografia, pe scurt, a recurentului;
- b) Atestat de botez;
- c) Atestatele despre cvalificația recurentului;
- d) Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat deja și până aci ca profesor la vre-un institut de învățământ.
- e) Eventualele dovezi despre activitatea literară a recurentului.

Arad, din ședința consistorială dela 14/27 Iunie 1913.

**Consistorul român gr. or.
din Arad.**

Nr. 451.—1913. F. G.

Concurs.

Pentru conferirea de stipendii din »Fundatiunea Gozdsu« pe anul școlar 1913/14 la școlile medii, facultăți, universități și școlile de cadeți la armata comună și honvezi — se publică următorul concurs:

1. Concurentul să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că este fiu de cetățean ungar și aparține bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzut cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparține bisericii greco-orientale române;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop stu-

denții dela școalele medii să prezinte atestatul despre anul școlar 1912/13, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate semestrele ascultate până acum;

c) că averea proprie și a părinților nu e de ajuns să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, — spre care scop să producă atestat dela diregătoria politică competentă. Atestatul să cuprindă date pozitive despre aceasta avere și să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot, ori este înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, să producă atestat oficios despre ocupațiunea și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Concurentul să arete în petițiune specialitatea la care și locul unde voește a continua studiile și dacă folosește și alt stipendiu.

4. Celce voește să studieze în străinătate să arete necesitatea de a continua studiile în străinătate, ca să se poată exoperă concesiunea ministerială.

5. Petițiunea instruată cu documentele susamintite este a se adresa *Reprezentanței Fundațiunii lui Gozdsu (Nagyszeben, Fleischerg. 45)* până la 23 iulie (5 august) a. c.

6. Toți stipendiștii actuali se provoacă, ca până la 2/15 iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1912/13, căci altcum se va sistă stipendiul, respective ajutorul avut.

7. Petițiunile defectuos instruate sau sosite după termin nu vor fi considerate.

8. Concurentul să indice în petițiune locul și posta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Sibiu, 5/18 iunie 1913.

Prezidiul reprezentanței.

CRONICA.

Rectificare. La discursul P. S. Sale episcopului Dr. Miron Cristea în chestia cvinvenalelor este a se mai adauge și acest pasagiu, care din greșală a rămas afară.

„Este lucru în deobște cunoscut, Ilustrii Magnați, că până acum poporul român din patrie este cel mai religios. Aceasta este meritul preoților noștri de până acum cu cvalificație inferioară. Și bunul Dumnezeu să ferească iubita noastră patrie de aceea, ca acești preoți să nu-și îndeplinească cu conștiențiositate chemarea lor, căci atunci va slăbi viața bisericească. Și unde slăbește religiositatea, acolo de mult a început a slăbi și adevărata iubire de țară. Deci primirea proiectului meu de concluz este un eminent interes nu numai pentru biserică, ci și pentru stat“.

Concurse.

În temeiul deciziei Ven. Senat al fundațiunii Zsiga din Oradea-mare Nr. 23/1913 dtto 17/30 iunie 1913, prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea alor două (2) locuri vacante în internatul fundațiunii.

La acest beneficiu pot reflectă acei studenți români de religiunea gr.-or., cari cu începere dela 1 septembrie n. a. c. se vor înscrie și vor urmă, ca elevi ordinari, la școalele medii (gimnazii) din Oradea-mare. În acest scop, petițiunile adresate Senatului fundațional și ajustate cu: 1. Estras de botez. 2. Testimoniu școlar de pe anul 1912/13. 3. Atestat de revaccinare și 4. Atestat de paupertate, — se vor înaintă subsemnatului președinte până cel mult la 1/14 august a. c.

Tot până la terminul de mai sus își vor înaintă rugărilor ajustate cu Testimoniul școlar de pe anul 1912/13 și acei școlari români de religiunea ortodoxă, cari pentru anul școlar 1913/14 ar dori să fie primiți în internatul Zsigaiian cu taxă de întreținere. Se observă, că taxa anuală de întreținere este de 500 coroane, cari se pot achită în 4 rate anticipative.

Oradea-mare, din ședința senatului fundațional, ținută la 17/30 iunie 1913.

Andrieu Horvath
președinte, adm. protopop.

Gh. Tulbure
notar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala confes. gr. or. rom. din Ficătar, protopresbiteratul Belințului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 605 cor.; 2. întregirea salarului fundamental, dela stat, 395 cor.; 3. eventualele cvinvenale dela stat; 4. pentru conferință 15 cor.; 5. pentru scripturistică 10 cor.; 6. locuință în natură cu a 1/4 jugăr intravilan; 7. dela înmormântări, unde va fi poftit, 1 cor.

De curățirea și încălzirea salei de învățământ, să îngrijește comuna bisericească; iar de a locuinței învățătoarești, învățătorul.

Alesul, fără altă remunerație, e îndatorat să provadă strana în biserică, să conducă regulat pe elevi la biserică și să învețe atât pe cei de toate zilele, cât și pe cei de repetiție, cântările și răspunsurile liturgice.

Reflectanții sunt poștiți a-și așterne petițiile, instruate conform legilor în vigoare, comitetului parohial, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes-megy), și să se prezinte în terminul concursual, într'o duminică, sau într'o sârbătoare, în s. biserică din Ficătar (Feketeér, Temes-megy), spre a-și arată desteritatea în tipic și în cântare.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter:

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoarești din Bocsig, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: în bani 600 cor., 2. scripturistica 6 cor., 3. pentru conferință 20 cor., 4. pentru 3 st.□ de lemne a învățătorului suma de 48 cor., iar pentru adusul lemnului iarăși 48 cor., 5. pentru funcțiunile cantorale, stolele uzuale, 6. întregirea legală, a fost deja staverită dela stat și tot de acolo se vor cere și cvinvenalele legale, 7. cvartir cu 2 odăi și cuină, cu supraedificate și grădină de 800 st.□

Alegândul, fără altă remunerație, va fi îndatorat a instrui și elevii școlii de repetiție, apoi a se îngriji de cântărit, precum și a conduce elevii la s. biserică în duminică și sărbători.

Aceia, cari știu conduce cor vor fi preferiți.

Recurenții să-și ajusteze recursurile lor după prescrierile regulamentare și adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Bocsig, să le subștearnă P. On. Oficiu ppresbiteral gr. or. rom. din Ienopolea (Borosjenő), având a se prezenta în s. biserică din Bocsig, în careva duminică ori sărbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

Alesandru Papp
preot, preș. com. par.

Ioan Popa
not. com. par.

In conșlegere cu: *Ioan Georgia* ppbiter insp. școl. conf.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător vacant la școala noastră confesională ort. rom. din **Lipova** se escrie de nou concurs cu termen de recurgere **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar fundamental în bani 1000 cor.; 2. locuință liberă în edificiul școlii; 3. $\frac{1}{4}$ jugher grădină spre folosință; 4. pentru scripturistică 20 cor.; 5. pentru conferință învățătorescă 20 cor.; 6. venite stolare.

Pentru curățirea și încălzirea salei de învățământ va îngriji comuna biserică; curățirea locuințelor învățătoresci cade în sarcina învățătorului.

Alesul e îndatorat să presteie serviciile cantonale în și afară de biserică, având a conduce strana și a instrui elevii în cântările bisericesti și a-i conduce regulat la sf. biserică la slujba dumnezească.

Reflectanții cari dovedesc, că pe lângă cvalificațiunea învățătorescă au 4 clase medii (gimnaziale, reale ori civile) și posed desteritatea de a instrui și conduce cor vocal — printru se asigură o remunerațiune anuală de 200 cor. — vor fi preferiți.

Recurenții au să-și aștearnă în termenul legal concursurile ajustate cu documentele originale recerute și anume: a) extras de botez din matricula bis. și extras de naștere din matricula civilă, b) diplomă de învățător, c) atestat de apartinență dela antistia comunei natale, d) atestat despre serviciul de până aci, și adresate comitetului parohial din Lipova la P. On. Oficiu protopresbiteral în Lipova (Lippa) și să se prezinte în vre-o duminică ori sărbătoare în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința comitetului parohial gr.-or. rom. din Lipova la 21 maiu (3 iunie) 1913.

Dr. Alexandru Marta
președ. com. par.

Iuliu Onu
not. com. par.

Cu consensul protopresbiterului *Fabritiu Manuilă* inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala confesională gr.-or. română în clasele III—VI. din **Alioș**, tractul Lipovei, în nex cu ordinul Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 2750/913 se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“. Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1000 cor. una mie coroane. 2. Pentru conferință 15 coroane. 3. Pentru scripturistică 10 coroane. 4. Cvarțir în edificiul școlii, care constă din: 2 chilli, culină, cămară și supraedificatele din curtea școlii. Grădina și pivnița școlii le va folosi în părți egale cu celalalt coleg al său. 5. Cvinevenalele

sau alt adaus de salar se vor cere dela stat. Relut de lemne nu dă pentru învățător, de văruierea și curățirea locuinței învățătorului va îngriji alesul. Pentru încălzitul și curățitul sălii de învățământ se va îngriji comuna biserică. Învățătorul ales va fi îndatorat se conducă strana dreaptă, fără altă remunerațiune. Cei cari sunt în stare a înființa și conduce cor vor fi preferiți.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile ajustate cu documente originale și anume: a) extras de botez din matricula bis. și extras de naștere din matricula civilă, b) diplomă de învățător, c) atestat de apartinență dela antistia comunei natale, d) atestat despre serviciul de până aci, — și adresate comitetului parohial din Alioș să le înainteze în termenul fixat la oficiul protopesc gr.-or. rom. din Lipova (Lippa) având a se prezenta în careva duminică ori sărbătoare în sf. biserică din Alioș spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința Comitetului parohial ținută în Alioș la 16/29 iunie 1913.

Avesalon Tucra
pres. com. par.

Niculae Savi
not. com. par.

In conșlegere cu *Fabritiu Manuilă* inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Văsoaia** (Vészalja, cott Arad) se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Emolumentele: a) 1000 cor. din cassada epitropiei cultuale. b) 20 cor. pentru conferință. c) 8 cor. pentru scripturistică. d) Cvarțir și grădină de $\frac{1}{2}$ jugh. catastral.

Pentru curatorat și încălzitul salei de învățământ se va îngriji comuna biserică.

Urcarea salarului fundamental și cvinevenalele nu le asigură com. bis. ci se vor cere dela stat.

La recourse sunt a-se alătură în original următoarele documente: 1. Extras de botez. 2. Diploma de învățător. 3. Atestat de apartinență (illetőségi bizonyítvány) dela antistia comunală. 4. Atestat despre serviciul prestat.

Alesul va fi deobligat a provedea strana fără altă remunerație.

Recursurile adresate comitetului parohial din **Văsoaia** sunt a se înaintă oficiului ppresbiteral din Buteni (Körösbökény) având reflectanții a-se prezenta în cutare duminică ori sărbătoare în sfta bis. din **Văsoaia** spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conșlegere cu: *Florian Roxin*, ppresbiter inspector școlar.

—□—

1—3 gr.

Pe baza ord. cons. Nr. 3726/1913 prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea parohiei de cl. I. din comuna **Măderat** devenită vacantă prin decedarea parohului Ioan Morariu, pe lângă următoarele emolumente:

1. Sesiunea parohială în estenziunea ei de astăzi din care 8 jughere à 1200 st. □ fiind plantate cu vie și esarendate prin contract aprobat de superioritatea diecezană, până la espirarea contractului va beneficiă alegândul de arinda anuală. 2. Birul legal. 3. Un intravilan parohial. 4. Stolele legale. 5. Intregirea din vistieria statului, care nu o asigură nici comuna biserică nici superioritatea diecezană.

Din toate venitele, până la 21 maiu (3 iunie) 1914 jumătate compete văduvei.

Alegându-l preot are să supoarte toate dările publice după întreg venitul benefic și să se îngrijească de locuință din al său. Este îndatorat a catehiza la toate școlile din comună, fără altă remunerațiune precum și a predică în sfta biserică când servește.

Fiind parohia de cl. I. dela recurenți se pretinde ecalificațiune prescrisă prin concl. Ven. Sinod eparhial adus sub Nr. 84/II din 1910.

Recursele ajustate cu documentele prescise adresate comitetului parohial rom. ort. din Măderat sunt a se trimite P. O. oficiu protopopesc din Șiria (Világos) com. Arad.

Recurenții sunt datorii a se prezentă pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Reg. pentru parohii în sfta biserică din Măderat spre a-și arată desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința extraordinară a comitetului parohial rom. ort. din Măderat ținută la 16/29 iunie 1913.

Petru Bodea,
par. preș. com. par.

Pavel Siiartău,
inv. not. com. par.

In conțelegere cu: Mihail Lucuța ppresbiter.

—□—

1—3

Pentru indeplinirea definitivă a parohiei de cl. II-a din Apateu, — conform rezoluțiunei Ven. Consistor de sub Nr. 2705/913, — se escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. uzufructul unei sesiuni de pământ arător, cu dreptul de pășunat; 2. dela fiecare număr de casă câte $\frac{1}{2}$ măsură de cucuruz sfărâmat; 3. stolele legale; 4. eventuala întregire a venitelor din vistieria statului și 5. casă parohială cu intravilanul și apartamentele necesare.

Dările publice le va solvi cel ales și tot el se va îngriji și de curățirea și ținerea în stare bună a casei parohiale; — eventualele reparaturi mai mari însă rămân în sarcina parohiei.

Alesul va fi îndatorat a catehiza la școlile confesionale și cele de stat, — fără a pretinde vre-o remunerațiune specială dela parohie.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursesle ajustate conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului par. din Apateu, să le subștearnă P. On. oficiu protopopesc gr. or. rom. din Borosjenő (Ienopolea com. Arad) având a se prezentă, până la terminul regulamentar, în careva duminică sau sârbătoare, în s. biserică din Apateu, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Din ședința comitetului parohial din Apateu, ținută la 4 maiu st. n. 1913.

Gavril Șandor
preș. com. par.

Emilian Cătană
not. com. par.

In conțelegere cu: Ioan Georgia ppresbiter.

—□—

3—3

Pentru întregirea postului de preot de clasa II din Târgoviște, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de 30 zile în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie de 30 jugăre;
2. Un intravilan de $\frac{3}{4}$ jugăr și casă parohială cu 2 chilii și bucătărie;
3. Un pătrar de jugăr estravilan;
4. Birul și stolele legale;
5. Eventuala întregire dela stat a dotației preoțești.

Dările după sesie le poartă alesul.

Reflectanții, cari trebuie să aibă ecalificație de clasa a II-a, petițiile instruate în regulă, au să le subștearnă comitetului parohial în terminul concursual, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Belence, Temes-megy) și într'o duminică sau într'o sârbătoare, să se prezenteze în capela din Târgoviște, spre a-și arată desteritatea în cântare și în tipic, eventual și în oratorie.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu mine: Gherasim Sêrb protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru indeplinirea unui post de învățător dela școala poporală din Seceani (ppresbiteratul Timișorii) se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele anuale sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.;
2. cvinevenalele prescise de lege;
3. pentru conferințe când va participă 24 cor.;
4. pentru scripturistică 10 cor.;
5. cortel corespunzător în natură și uzufructul grădinei;
6. dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.; iar dacă mortul va fi dus în biserică 2 cor.;

Dările publice după beneficiu și grădină cad în sarcina alesului. De încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască. Curățirea locuinței învățătoresți cade în sarcina alesului.

Alesul e obligat să presteie serviciile cantorale în și afară de biserică, să conducă strana dreaptă, să instrueze elevii în cântările bisericesti și să-i conducă regulat în dumineci și sârbători la s. biserică fără alta remunerație. Pentru conducerea corului se asigură remunerație specială, dacă e capabil și de fapt îl va și conduce.

Recursesle ajustate conform dispozițiilor Regulamentului din vigoare sunt a se înaintă la Prea On. oficiu ppresbiteral gr. ort. român în Timișoara (Temesvár-Gyárvaros). Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Seceani la 26 maiu (8 iunie) 1913.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: Ioan Oprea adm. ppresb.

—□—

3—3

BALLA FRIGYES és T-SA

PICTOR ACADEMIC. ◆

INTREPRINDERE PENTRU PICTAREA ȘI ARANJAREA BISERICILOR

Intreprinde pentru pictarea de icoane sfinte, biserici; pregătește iconostasuri, iar cele vechi le reparaază, și primește totfelul de lucrări aparținătoare branșei acesteia, cu prețuri ieftine, în execuția cea mai frumoasă și artistică. 2

ARAD, STR. DEÁK-FERENC Nr. 40 a. ◆ PALATUL BIS. GR.-CAT. ROM.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz N-rul 35

Mare depozit în ornate recvizite bisericesti și anume:

Ornate (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ort. române dela . . .	50—1000 cor.
Potire de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela	36— 200 cor.
Potire de sticlă	10 cor.
Cruce pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela	4— 100 cor.
Cădelnițe de bronz și argint dela	20— 100 cor.
Candele de argint dela	6— 100 cor.
Disc cu stea de bronz și aur, dela	15— 50 cor.
Litier argint chișă	130 cor.
Cutie pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnăvi, din argint, cu prețul de	34 cor.
Icoane pictate pe pânză în diferite culori și mărimi, dela	8— 100 cor.
Prăznicare pe lemn ori tinichea	9 cor.
Evanghelie cu litere latine și cirile legată mai simplu dela 24—40 cor., în legătură catifea	100— 130 cor.
Apostol, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre.	

◆ La dorință servim la moment cu informațiuni și deslușiri mai detaliate. ◆

Serviciu prompt. ≡ Prețuri moderate. ≡ Nr. telefonului 266.